(2023) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 343

ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ

ਬਨਾਮ

ਬੋਨੀ ਫੋਈ ਲਾਅ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 969 ਆਫ਼ 2023)

ਫਰਵਰੀ 10, 2023

(ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ,
ਅਭੇ ਐਸ. ਓਕਾ, ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ
ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੱਜ)

ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 – ਧਾਰਾਵਾਂ 49, 24(3)(ਸ) – ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ (ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ) ਨਿਯਮ, 1995 – 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ; ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ/ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ, ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ ਤੇ ਤਜਵੀਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗੀ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣਾ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਧਾਰਾ 49 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ 24(3)(ਸ) ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਕਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ – ਇਸ ਲਈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ– ਸਵਾਲ ਰੈਫਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਾ:

ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਿਆਰ – ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ, ਅਮੀਕਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ: 1.1 ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਖਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਧਾਰਾ 7 ਥੱਲੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਤਵਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਗ), ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਖੰਡ (ਜ) ਇਕ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ੀ ਖੰਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ, ਜੋ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਂਸਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ "ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ।" ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦਾ ਖੰਡ (ਸ) ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜਦ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸ) ਹੇਠ ਹੈ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ

ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਕਸਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀ ਸਫਲ ਹੋਈ। ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪੀਠ ਨੂੰ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਤਾ ਕਿ ਉਹ 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰੇਨੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਈ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਜਰ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੀਜੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਉਗ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ।(ਪੈਰਾ 20–22, 26)

1.2 ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਧਿਕਾਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਥਾਰਿਟੀ ਕਿਧਰੇ ਜਿਆਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ, ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਹਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ, ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ, ਤਾਂ 1973 ਦਾ ਸੋਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਧ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਬੜਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ ਧਾਰਾ (ਖ) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪ-ਖੰਡ (1) ਹੇਠ, ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੰਡ (ਜ) ਹੇਠ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 24(1) ਅਧੀਨ, ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਉਖ) ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਲਈ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 29-32)

1.3 ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 49 ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 24(3)(ਸ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਲਈ ਮਾਣਕ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਕ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਰੁਕਾਵਟ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ।

ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ (1999) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 176 : (1999) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1048 – ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

2. ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੈਸਟਰ ਦੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 38)

3. ਉਚਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਕਿ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ (ਕਹੋ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ) ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਰਗਰਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਵਿਰਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਿਰਾਮ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਰੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। (ਪੈਰਾ 42)

4. ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਦੋ ਸੁਝਾਅ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲੇ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ

ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 48ਅ ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। (ਪੈਰਾ 43)

ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਲੀਗਲ ਏਡ ਅਤੇ ਐਡਵਾਈਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 732 : (1995) 1 ਐਸਸੀਆਰ 304; ਡਾ. ਹਨੀਰਾਜ ਐਲ. ਚੁਲਾਨੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰਾ ਅਤੇ ਗੋਆ (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 342 : (1996) 1 ਸਪਲੀ. ਐਸਸੀਆਰ 51; ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਚ.ਪੀ. (2001) 2 ਐਸਸੀਸੀ 365 : (2001) 1 ਐਸਸੀਆਰ 34; ਜਮਸ਼ੇਦ ਅੰਸਾਰੀ ਬਨਾਮ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 10 ਐਸਸੀਸੀ 554 : (2016) 4 ਐਸਸੀਆਰ 111; ਐਨ.ਕੇ. ਬਾਜਪਾਈ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2012) 4 ਐਸਸੀਸੀ 653 : (2012) 2 ਐਸਸੀਆਰ 433; ਓ.ਐਨ. ਮੋਹਿੰਦਰੂ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1968) 2 ਐਸਸੀਆਰ 709; ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਯਾਨੰਦ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਲਾਅ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 2 ਐਸਸੀਸੀ 202 : (2006) 9 ਸਪਲੀ. ਐਸਸੀਆਰ 756 – ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ</u>

(1999) 1 ਐਸਸੀਆਰ 1048	ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ	ਪੈਰਾ 7
(1995) 1 ਐਸਸੀਆਰ 251	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 12
(1996) 1 ਸਪਲੀ.ਐਸਸੀਆਰ 51	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 13
(2001) 1 ਐਸਸੀਆਰ 34	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 13
(2016) 4 ਐਸਸੀਆਰ 111	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 13
(2012) 2 ਐਸਸੀਆਰ 433	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 13
(1968) 2 ਐਸਸੀਆਰ 709	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 20
(2006) 9 ਸਪਲੀ.ਐਸਸੀਆਰ 756	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 20

ਸਿਵਲ ਐਪੀਲੇਟ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 969 ਆਫ਼ 2023.

ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀਟ ਦੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 13698 ਦੇ 2007 ਵਿਚ 17.03.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ।

ਨਾਲ

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 25 ਆਫ਼ 2021, ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 16, 12, 13, 36, 14, 15 ਆਫ਼ 2011, ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 75, 88 ਆਫ਼ 2012, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 987 ਆਫ਼ 2013, ਟੀ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 692 ਆਫ਼ 2015, ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 8 ਆਫ਼ 2012 ਅਤੇ ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 17, 18 ਆਫ਼ 2011.

ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ), ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ), ਅਮਰਤਿਆ ਏ ਸ਼ਰਨ, ਰਾਹੁਲ ਸੰਗਵਾਨ, ਐਮ.ਜੀ. ਅਰਵਿੰਦ ਰਾਜ, ਸਿਵਾਗਨਾਨਮ ਕਾਰਤੀ ਕੀਯਨ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਖੀਲਾ ਨੰਬਿਆਰ, ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼੍ਰੀਧਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਮੈਸਰਜ਼. ਨੂਲੀ ਅਤੇ ਨੂਲੀ ਲਈ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏਐਸਜੀ, ਮਨਨ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਸ. ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ, ਅਪੂਰਵਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਆਨੰਦ ਸੰਜੇ ਐਮ. ਨੂਲੀ, ਅਗਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਸੂਰਜ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਐਨ. ਪਾਂਡੇ, ਨੰਦਾ ਕੁਮਾਰ ਕੇ.ਬੀ.। ਮੈਸਰਜ਼. ਚੈਂਬਰਜ਼ ਆਫ਼ ਕਾਰਤਿਕ ਸੇਠ ਲਈ ਵੀ.ਕੇ. ਬਿਜੂ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਰੀਆ ਸਚਥੇਵ, ਚੇਤਨਯਾ ਸਿੰਘ, ਅਮਲੇਂਦੂ ਕੁਮਾਰ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਭਾਰਤੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਰੁਬੀਨਾ ਜਾਵੇਦ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰਨ, ਐਨ.ਪੀ. ਰਾਕੇਸ਼ ਪਾਨਿਕਰ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਕਵਿਤਾ ਕੇ.ਟੀ., ਕਾਰਤਿਕ ਸੇਠ, ਸਿਧਾਰਥ ਸੇਠ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰਿਯਾ ਗਿਲਹੋਤਰਾ, ਮੋਹਿਤ ਸੋਨੀ। ਮੋਹਨ ਪਾਂਡੇ ਲਈ ਏ. ਵੇਣੀਆਗਮ ਬਾਲਨ, ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਤਰੁਣਾ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਨਿਰਮਲ ਕੁਮਾਰ ਅੰਬਸਥਾ, ਸ਼ਸ਼ੀ ਸ਼ੇਖਰ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਵਿਸ਼ਵਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਮ੍ਰਿਤੇਸ਼ ਰਾਜ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅੰਜੁਲ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵਾ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਦਾਨ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਨਯਾ ਸਾਹੂ, ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਭਦੌਰੀਆ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਰਾਧਿਕਾ ਗੌਤਮ, ਸਾਈ ਗਿਰਧਨ, ਦੁਰਗਾ ਦੱਤ, ਗੌਰਵ ਗੌਤਮ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਮਿਯਾ ਵਿਕਰਮ ਥਾਵੀ, ਪਦਮੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਐਸ. ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵਾ, ਏ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋੜੀਆ, ਬੀ. ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਤਿਵਾਰੀ, ਵਿਵੇਕ ਤਿਵਾਰੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਦੁਬੇ, ਸ਼ੈਲਜਾ ਕਾਂਤ ਦੁਬੇ, ਭੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐਚ. ਚੰਦ੍ਰਾ ਸੇਖਰ, ਐਮ. ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ

ਵਿਦਿਆ ਪਾਂਡੇ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮਧੁਮਿਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ। ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਰਾਧਿਕਾ ਗੌਤਮ, ਸਤਿਆਜੀਤ ਏ ਦੇਸਾਈ, ਸਤਿਆ ਕਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਨਘਾ ਐਸ. ਦੇਸਾਈ, ਗਜਾਨਨ ਐਨ. ਤੀਰਥਕਰ, ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ, ਮਿਸ ਦੇਬ ਦੀਪਾ ਮਾਜੂਮਦਾਰ, ਅਭਿਨਵ ਮੁਤਿਯਾਲਵਾਰ, ਮਿਸ ਚੰਦਨ ਰਾਮਾਮੂਰਤੀ, ਹਰਸ਼ਦ ਵੀ. ਹਮੀਦ, ਦਲੀਪ ਪੂਲਾਕੋਟ, ਮਿਸਿਜ਼ ਐਸ਼ਲੀ ਹਰਸ਼ਦ, ਅਜੈ ਬਾਂਸਲ, ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ, ਮਿਸ ਵੀਨਾ ਬਾਂਸਲ, ਵਕੀਲ ਹਾਜ਼ਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ।

ਲੀਵ ਗਰਾਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

<u>ਦਾ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ:</u>

1. ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 (ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ "ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ 1953 ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

2. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਏ 2 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ, ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ।

3. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਏ 4 ਵਿੱਚ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਵਰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਰੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ।

4. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਕਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ।

<u>ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ:</u>

5. ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਬੋਨੀ ਫੋਈ ਲਾਅ ਕਾਲਜ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਲਜ, ਵਿਚਕਾਰ ਮੂਲ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਐਨ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਤਾ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29.06.2009 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਟੀਮ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਲਜ

ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। 24.08.2009 ਨੂੰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜਵਾਬੀ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

6. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੌਰਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਘਟਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ 29.06.2009 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਇਸਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ; ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਐਨ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਨੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ; ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਐਸ.ਐਨ.ਪੀ. ਸਿਨਹਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ, ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਅੜਚਨਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। 06.10.2009 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ("ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ 'ਰਿਪੋਰਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ")।

7. ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ, ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲਾ, ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਅਗਮਨ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰੈਂਟਿਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ। ਇਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਟਿਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

> ੳ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ: ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਹੈ।
>
> ਅ. ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਲਾਈ: ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਭਾਵੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ 'ਸਿਖਲਾਈ' ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1)(ਸ) ਨੇ ਸਨਾਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਪਰੈਂਟਿਸ਼ਿਪ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਪਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ 60 ਆਫ 1973 (ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ "1973 ਦਾ ਸੋਧ") ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ

ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28(2)(ਅ) ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 1994 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਉੱਚ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਅਪਰੈਂਟਿਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਸਿਖਲਾਈ) ਨਿਯਮ, 1995 (ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ "1995 ਨਿਯਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਰ, 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ**[1] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 24(1)(ਸ) ਅਤੇ 28(2)(ਅ) ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

8. 14.12.2009 ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ, 2010 ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਦ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ।

9. ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜਰਦੇ ਹੋਏ 18.03.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ (ਇਸ ਨੂੰ ਅਗੇ "ਹਵਾਲਾ ਹੁਕਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ), ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਵਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ:

[1] (1999) 3 ਐਸਸੀਸੀ 176

"1. ਕੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਟਰੇਨਿੰਗ ਨਿਯਮਾਂ, 1995 ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 24(3)(ਸ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਵੈਧਤਾ ਪੂਰਵਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਦੀਰ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ [(1999) 3 ਐਸਸੀਸੀ 176] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2. ਕੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 ਅਧੀਨ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਗ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੈਧਤਾ ਪੂਰਵਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

10. ਕੁਝ ਹਿੱਤਧਾਰਕਾਂ ਵਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 25 ਆਫ 2021, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 987/2013, ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 16/2011, 12/2011, 13/2011, 36/2011, 14/2011, 15/2011, 75/2012, 88/2012, 08/2012, 17/2011, 18/2011 ਅਤੇ ਟੀ.ਪੀ.(ਸੀ.) ਨੰਬਰ 692/ 2015 ਵਿੱਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ।

<u>ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਲਾਅ:</u>

11. ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **<u>ਵੀ. ਸੁਦੀਰ</u>**[2] ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ 1995 ਦੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਟੇਟ ਰੋਲ ਤੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਹੱਕ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਧਾਰਾ 23, 29 ਅਤੇ 33 ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਪੜਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 24(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਸਟੇਟ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 24(1) ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 24ਉ

[2] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ ਤੇ 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਵੈਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

12. ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ **ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਲੀਗਲ ਏਡ ਅਤੇ ਐਡਵਾਈਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ**[3] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਉਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੇ ਉਮਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

13. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, **ਡਾ. ਹਨੀਰਾਜ ਐਲ. ਚੁਲਾਨੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰਾ ਅਤੇ ਗੋਆ**[4] ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1970 ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਸਟੇਜ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਮੀਕਸ ਕਯੂਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਮਿਸਟਰ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[5] ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ

[3] (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 732
[4] (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 342
[5] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

ੳ. ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(ੳ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਵੀ. ਸੁਦੀਰ[6] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ "ਰੋਲਾਂ ਦਾ ਰਖਰਖਾਵ" ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮੀਕਸ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਲਈ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਅਰਥ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(ੳ), 6(ਅ), ਧਾਰਾ 24(1)(ਹ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 28(2)(ਸ) ਦੇ ਸਾਫ ਪੜਨ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਰੋਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਰਖ ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ, ਇੱਕ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1) ਅਧੀਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। "ਹੱਕ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅ. **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[7] ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 24(1)(ਸ) ਅਤੇ 28(2)(ਅ) ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵੀ. ਸੁਦੀਰ[8] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1)(ਸ) ਅਤੇ 28(2)(ਅ) ਨੇ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮੀਕਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਮੀਦ

[6] (ਉਪਰੋਕਤ)
[7] (ਉਪਰੋਕਤ)
[8] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਉਪਯੋਗੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਏ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਖਾਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਦੇ ਮਤਲਬ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ:

i. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ "ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 24(1) ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ii. **ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਐਚ.ਪੀ**[9] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਦਾਖਲਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1)(ਹ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 28(2)(ਅ) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

iii. **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[10] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਾਰਾ 24ਉ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਭਰੋਸਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਉਪਜਦਾ ਹੈ।

ਏ. **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[11] ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[12]

[9] (2001) 2 ਐਸਸੀਸੀ 365

[10] (ਉਪਰੋਕਤ)

[11] (ਉਪਰੋਕਤ)

[12] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ:

i. ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਛ) ਅਤੇ (ਜ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1)(ਖ) ਅਧੀਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਟੇਟ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ii. ਧਾਰਾ 7(1)(ਛ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 24(1) ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਉਕਤ ਐਕਟ, ਜੋ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ''ਸਟੇਟ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ'' ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ।

iii. ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰਥ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 24(3)(ਸ) ਅਧੀਨ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਸੇਵਾ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

<u>ਸ. ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ:</u>

ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[13] ਵਿੱਚ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਗ) ਅਧੀਨ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ

[13] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਤੇ 29 ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਟਿਕਾਉ ਰਹੀ, ਤਾਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਫਰੇਮ ਕਰਨਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ **ਜਮਸ਼ੇਦ ਅੰਸਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ**[14], ਅਤੇ **ਐਨ.ਕੇ. ਬਾਜਪਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ**[15] ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਨਿਯਮ-ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਵਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

14. ਅਮੀਕਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਨੋਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਦੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਾਧੂ ਸੁਝਾਅ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ੳ. ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋ ਵਿਕਲਪ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਕ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦਿਖਾਉਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸਿੰਗ ਮਾਰਕ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇਕਰ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ

[14] (2016) 10 ਐਸਸੀਸੀ 554

[15] (2012) 4 ਐਸਸੀਸੀ 653

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਰਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸੈਮੈਸਟਰ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਟਕ ਪਾਸ ਕਰ ਲਏ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੈਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅ. ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੌਰਾਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰੈਜੁਏਟ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਡਿਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਏ. ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਰੀਅਤਾ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਮਾਪਦੰਡ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਵੀ ਉਪਯੁਕਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜੋ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦਾ ਤਾਰੀਖ ਤੇ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਵਰੀਅਤਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਸਥਾਈ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਣਗਿਣਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਇੱਕ

ਸਿਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹ. ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬ੍ਰੇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੇ ਗਏ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਉਗ) ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ-ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕਹੇ ਗਏ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 49(1)(ਉਖ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ''ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ'' ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਕੀਲ, ਜਿਸਨੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖ. ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਧਾਰਾ 48ਅ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਕਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕਤਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

15. ਤਦ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਨੂਗੋਪਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਐਮੀਕਸ ਵਜੋਂ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸਾਮਗਰੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ:

ੳ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਯਮ-ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅ. ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

16. ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਮਿਸਟਰ ਮਨਨ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵੀ ਹਨ, ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਮਲੀਕਰਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1)(ਖ) ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਸੁਪਰਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

<u>ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ:</u>

17. ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੱਖ ਉਹਨਾਂ ਯਾਚੀਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਸੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 13/2011 ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[16] ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰੈਫਰੈਂਸ ਆਰਡਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਤੀਜੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ 6 ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 9 ਤੋਂ 11 ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਥੱਲੇ ਦਿੱਤੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯਾਚਿਕਾ ਸੀ:

ੳ. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਕੇਵਲ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ "ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਵਕੀਲਾਂ" ਦੀ ਕੋਈ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅ. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ

[16] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਰਾਜ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਏ. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਤੌਰ ਵਕੀਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸ. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹ. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30, ਜੋ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਕ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ 2009-2010 ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਯਮ ਭੇਦਭਾਵ ਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[17] ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵਕੀਲ ਬਣਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ 'ਪਰਲ ਫਰਸਟ' ਨਾਮਕ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

[17] (ਉਪਰੋਕਤ)

<u>ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ:</u>

19. ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਆ ਸਕਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਧੂਰੇ ਤਿਆਰ ਵਕੀਲ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ।

20. ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਚੋਟੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਖੰਡ (ਗ), ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਖੰਡ (ਜ) ਇੱਕ ਬਾਕੀ ਖੰਡ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ, ਜੋ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਉੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਜੋ–ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ[18]। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਂਸਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੋਸਟ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਲੋਕ ਰਾਜ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ

[18] ਦੇਖੋ ਓ.ਐਨ. ਮਹਿੰਦਰੂ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1968) 2 ਐਸਸੀਆਰ 709; ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਿਆਨੰਦ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਲਾਅ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 2 ਐਸਸੀਸੀ 202

ਰਾਜ ਰੋਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ''ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾਲ ਬਾਵਜੂਦ" ਕਹਿ ਕੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲਾਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦਾ ਖੰਡ (ਸ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

22. ਇਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਖੰਡ (ਸ) ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਉਸ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਤੋਂ ਵਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[19] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[20] ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸੰਦਰਭ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਯਾਨੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1995 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰੇਨੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਾਈਡਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ।

23. **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[21] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੇਰੈਂਟ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ 1973 ਦੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਖੰਡ (ਸ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲਾ ਲਈ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-

[19] (ਉਪਰੋਕਤ)
[20] (ਉਪਰੋਕਤ)
[21] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਦਾਖਲਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਵਾਧੂ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਕੇ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

24. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਲੀਗਲ ਏਡ ਐਂਡ ਐਡਵਾਈਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਮਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ।

25. ਚਰਚਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 1961 ਅਤੇ 1964 ਦਰਮਿਆਨ, ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਜੋਂ ਜਰੂਰੀ ਸੀ। ਪਰ 1964 ਤੋਂ 1973 ਤੱਕ, ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। 1973 ਦੇ ਸੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਉਕਤ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 24(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[22] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਤਰਕ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਵੇਗੀ।

26. ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੀਜੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਗ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ। ਧਾਰਾ 49 ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਖੰਡ (ਓਗ) ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

[22] (ਉਪਰੋਕਤ)

27. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੁਝਾਅਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਐਮੀਕਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[23] ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ, ਇਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋਧੇ ਜਾਂ ਮਿਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜੋ ਰੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰੋਲਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

> "49. **ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ** - [(1)] ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ- (ਓਖ) ਵਕੀਲਾਂ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਲਾਸ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਦੇਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 24(1) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 24 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ "ਬਾਵਜੂਦ ਕਲਾਜ਼" ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ

[23] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਿਧਰੇ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਦਵਾਨ ਐਮੀਕਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਮੇਤ।

30. ਅਸੀਂ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[24] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ 1973 ਦੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ, ਭਾਵ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪਰ, ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ, ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ 1973 ਦਾ ਸੋਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਸੋਧ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

31. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[25] ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਖ) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੋਰ, ਉਪ-ਖੰਡ (ਘ) ਅਧੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੰਡ (ਜ) ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਧਾਇਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ

[24] (ਉਪਰੋਕਤ)

[25] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 24(1) ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰੀ-ਦਾਖਲਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

32. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਖ) ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਲਾਸ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲਾ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਸ਼ੰਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲਈ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

33. ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 24(3)(ਸ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੇ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

34. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਜੋ ਕਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[26] ਦੇ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[27] ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

35. ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ

[26] (ਉਪਰੋਕਤ)

[27] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ – ਪ੍ਰੀ ਜਾਂ ਪੋਸਟ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰਾਲ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾ ਗੋਤਾ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਡੇ ਅਸਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਜੋ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

36. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਦਾ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਏਗਾ।

37. ਜੋ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਨਤੀਜੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਤੇ ਐਲਾਨਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਬੈਠੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਿਨਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

38. ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਮੈਸਟਰ ਦੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵੈਧ ਹੋਣ।

39. ਅਕਸਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ/ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਅੰਤਰਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਦੀ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਜਿਸਨੇ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਲਈ ਉੱਪਸਥਿਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਹੇ ਗਏ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਨ ਸਿਵਾਏ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

40. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਓਰਿਟੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੈਂਬਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ, ਉਚਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪੋਸਟ-ਦਾਖਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀਨੀਓਰਿਟੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੀ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਦਾਖਲਾ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਮਾਨ ਮਾਪਦੰਡ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਓਹ) ਅਧੀਨ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਓਰਿਟੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

41. ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਸੁਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਲਿਮਿਟਡ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਇਸ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਗਿਣਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕੋਰਟ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਸਾਨੂੰ ਅਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਲਈ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਕਿੰਨੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੋਸਟ-ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ।

42. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ, ਜੋ ਹੋਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ

ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ, ਦੂਜੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਸੁਝਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 49(1)(ਉਗ) ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਇਕ ਪਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੁਝਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਚਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਵਕੀਲ ਜੇਕਰ ਕਾਫੀ ਵਕਤ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਵਿਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।

43. ਵਿਦਵਾਨ ਅਮੀਕਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਹੋਰ ਸੁਝਾਵ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੀ-ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਜਾਂ ਪੋਸਟ-ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਇੱਕ ਨੀਤੀ ਮੁੱਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 48ਅ ਅਧੀਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

44. ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੀਸਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।

45. ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਮੀਕਸ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਿਆ ਜਾਉਣਾ ਹੈ।

46. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ **ਵੀ. ਸੁਦੀਰ**[28] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

47. ਸਾਡੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਗਰੂਕ ਬਣਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਹ ਲੋਕ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਨਿਰੰਤਰ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਾਇਮ ਰਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਲਲ ਨਾ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੀ. ਸੁਦੀਰ[29] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀ-ਐਨਰੋਲਮੈਂਟ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੁਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਉਠਾਏਗੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਮੀਕਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

48. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਯੋਗਤਾਵਾਨ

[28] (ਉਪਰੋਕਤ)

ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਗਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲੇ।

49. ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।
(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ: ਸੇਵਾਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ – ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।